

KAMBIYO SENETLERİNİN CEZA HUKUKU AÇISINDAN NİTELİĞİ VE BU BELGELERDE SAHTECİLİK SUÇUNUN İŞLENDİĞİ ANIN TESPİTİ ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER

*SOME THOUGHTS ON THE NATURE OF BILLS OF EXCHANGE IN TERMS OF CRIMINAL
LAW AND THE DETERMINATION OF THE MOMENT WHEN THE CRIME OF FORGERY OF THESE
DOCUMENTS IS COMMITTED*

Araştırma Makalesi
Murat AYDIN*

ÖZ

Özel belgede sahtecilik suçundan bahsedilebilmesi için resmî belgeden farklı olarak özel belgenin kullanılması da bir unsur olarak aranmaktadır. Kambiyo senetleri nitelikleri itibarıyla özel belge olsalar da bu belgelerde sahtecilik yapılması TCK m.210/1 kapsamında daha ağır cezalandırmaya yol açacak niteliktedir. Madde gerekçesinde bu durumda sadece ceza açısından değil, resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin bütün hükümlerin uygulanması gerektiği yönünde bir yaklaşım sergilenmektedir. Ancak hükmün lafzı ve TCK m.210/2’de yer alan düzenleme bu hükmün bu şekilde uygulanmasında sorun yaratacak niteliktedir. Bu açıdan kambiyo senetlerine yönelik kullanma unsuru gerçekleşmeden sahtecilikten sorumluluğun doğmaması gerektiğini düşünmekteyiz. Aksi takdirde örneğin uygulamada sık rastlanılan hatır senetleri açısından doğrudan belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanması gerekebilecektir. Ayrıca kambiyo senetlerinde suçun oluşumu açısından kanunda aranan kambiyo senedine ilişkin tüm unsurlar tamamlanmadan TCK m.210/1 hükmünün uygulanması mümkün olmayacaktır. Zorunlu unsurların sahtecilik eyleminden önce mi sonra mı tamamlandığı sorusunun cevabı bu açıdan büyük önem taşıyacaktır.

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1668034

Makalenin Geliş Tarihi: 29.03.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 22.08.2025

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı

E-posta: murataydin@selcuk.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5476-7977

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Kambiyo senetlerinde hak sahiplerinin rızası doğrultusunda değişiklik yapılması durumunda da sahtecilik suçunun varlığından bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo senedi, sahtecilik, kullanma, suçun işlendiği an, rıza.

ABSTRACT

In order to engage in discourse regarding the crime of forgery in a private document, it is necessary to consider the use of a private document as an element. While bills of exchange are considered private documents in terms of their nature, forgery of these documents is subject to more severe penalties as outlined in Article 210 of the TPC. The preamble of the article stipulates that, in such cases, all provisions pertaining to the crime of forgery of official documents should be applicable, not merely the punishment. However, the specific wording of the provision and the regulation in Article 210/2 of the TCC may present challenges in its implementation. In this regard, the liability for forgery should not arise until the element of use for bills of exchange is realized. Otherwise, for example, it may be necessary to directly apply the provisions on forgery of documents in terms of accommodation bill which are frequently encountered in practice. In addition, it will not be possible to apply Article 210/1 of the TPC until all the elements of the bill of exchange required by the law in terms of the formation of the crime in bills of exchange are completed. The determination of whether the mandatory elements are completed before or after the act of forgery will be of great importance in this respect. It is crucial to note that the crime of forgery cannot be established if any alterations are made to the bills of exchange with the authorization of the right holders.

Key Words: Bill of exchange, forgery, use, time of offense, consent.

EXTENDED SUMMARY

Under Turkish law, bills of exchange are defined as policies, bonds and checks. Bills of exchange are documents subject to strict formal requirements under the law. In the absence of these conditions, they cannot be considered as bills of exchange. Strict formal requirements have been introduced for these documents, which are frequently used in trade and circulated almost like money, and more severe penalties are envisaged for forgery of these documents.

Article 204 of the TPC regulates the crime of forgery of official documents and punishes the forgery of an official document, the alteration of a real official document in a way to deceive others or the use of a forged document. Article 207 of the TPC regulates the issuance, alteration and use of a private document as a crime. Unlike the official document, for the private document, the legislator has also sought the use of this private document as a mandatory element for the formation of the crime.

The legislator has taken a special approach in terms of bills of exchange, which are special documents in nature, and has regulated that the provisions regarding the crime of forgery of official documents should be applied in case of forgery of such documents. Two important problems arise here. The first of these is the

problem of the moment from which the crime of forgery in the document will occur due to the characteristics of the bills of exchange, and the second is the problem of whether the provision of Article 204 of the TCC will be applied to the bills of exchange in its entirety or whether they will be evaluated as official documents within the scope of Article 204 of the TCC in terms of punishment after the elements related to forgery in the private document are sought. In the preamble of the article, it is stated that all elements related to forgery of official documents should be applied. The effect of consent on the amendment of bills of exchange may also be considered as a controversial issue.

The documents listed in Article 210 of the TPC are private documents in terms of their nature, we are of the opinion that the provisions regarding private documents should be applied in terms of the formation of the elements of the crime, and the sanction should be determined within the scope of Article 204 of the TPC regarding the official document in terms of punishment. Article 210 of the TPC first refers to Article 207 of the TPC regarding the crime committed here in terms of executive acts by using the expression “the subject of the crime of forgery of private documents”; and refers to the sanction specified in Article 204 of the TPC by stating that “the provisions regarding the crime of forgery of official documents apply”.

Parties who do not actually have a debt and receivable relationship may give each other checks or bonds in order to facilitate commercial affairs or to be given as collateral elsewhere. In the event that it is accepted that the provisions regarding official documents shall be applied in their entirety, except for the penal provisions regarding bills of exchange, the bills of exchange themselves shall constitute the crime of forgery and the issuers of the bills shall be punished within the scope of Article 204 of the TPC. If the view that Article 204/1 of the TPC will be taken into consideration only in terms of determining the amount of punishment is accepted, then the crime will not occur.

Considering that bills of exchange continue to be private documents, the moment when the crime is committed should be considered as the moment when these documents are used. In terms of forgery made without completing all the elements of the bill of exchange, punishment will be directly due to the crime of forgery of private documents. In this case, the document will not be evaluated as an official document.

Additions and changes that do not affect the elements and validity of bills of exchange and do not have legal consequences will not constitute the crime of forgery. In the event that the deficiency in the bills of exchange eliminates the document's ability to produce legal results, even the crime of forgery of a private document will not be in question. For example, if there is no signature of the drawer on the bill or exchange attempted to be collected, it is not possible to determine a penalty since this document is not suitable to produce legal results.

Article 211 of the TPC states that the penalty to be imposed will be reduced by half if the act is committed in order to prove a receivable based on a legal relationship. In order for this to be applied, the existence of a legal relationship must be sought before the crime of forgery is committed. In the event that the person

makes a change in the bill of exchange by making a mistake regarding the existence of a legal relationship, the provision of Article 30/2 of the TPC will be applied and will benefit from this mistake.

Considering that it is possible to change the type of a bill of exchange within the scope of Article 650 of the Turkish Commercial Code in the presence of the consent of the parties concerned, it can be said that consent has an importance for the changes to be made in bills of exchange.

Although the elements of the crime of forgery of private documents should be sought in case of forgery of bills of exchange, Article 204 of the TPC should be taken into consideration in terms of determining the statute of limitations and determining the court in charge. As a matter of fact, the amount of the penalty is important in terms of these issues.

GİRİŞ

TCK m.204’de sivil kişiler tarafından işlenen resmî belgede sahtecilik suçu düzenlenmiş ve bir resmî belgenin sahte olarak düzenlenmesi, gerçek bir resmî belgenin başkalarını aldatacak biçimde değiştirilmesi veya sahte belgenin kullanılması cezalandırılmıştır. TCK m.207’de ise özel belgede sahteciliğe ilişkin düzenleme yapılmış, burada da sahte özel belge düzenlenmesi veya değiştirilmesi ve kullanılması suç sayılmıştır. Yani sivil kişiler tarafından işlenen resmî belge sahtecilikten farklı olarak, özel belge için kanun koyucu bu özel belgenin kullanılmasını da suçun oluşumu bakımından aramıştır¹.

Niteliği itibariyle özel belge vasfını taşıyan kambiyo senetleri açısından kanun koyucu farklı bir yaklaşım sergilemiş ve bu tür belgelerde sahtecilik yapılması durumunda resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağını bildirmiştir. Ancak kanun koyucu kambiyo senetleri açısından bu hususu emre ve hamile yazılı kambiyo senetleri ile sınırlama yapmıştır². Bu açıdan nama yazılı kambiyo senetlerinde cezalandırma doğrudan özel belgede sahtecilik hükümleri çerçevesinde belirlenecektir³. Ayrıca burada iki önemli sorun daha karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan

1 Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Ahmet Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları (TCK m.204- 212) (3th edn Adalet Yayınevi 2013), 441.

2 Emre veya hamile yazılı kambiyo senetlerinden emre yazılmış poliçe, bono, çek ile hamiline yazılmış çekin anlaşılması gerekmektedir. Gökçen (n1) 111.

3 Sahir Erman, Sahtekarlık Suçları (4th edn 1981) 371; TCK m.210/1’de yer alan resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağına ilişkin düzenlemede nama yazılı kambiyo senetlerinin belirtilmemiş olmasının gerekçesi olarak bu tip senetlerin devrinin yapılabilmesi için zilyetliğin devrinin yanı sıra ayrıca yazılı devir beyanına dayalı olması gösterilmektedir. Bu özelliği

ilki kambiyo senetlerinin özellikleri gereği hangi andan itibaren belgede sahtecilik suçunun oluşacağı sorunu, ikincisi ise kambiyo senetlerine ilişkin tümüyle TCK m.204 hükmünün mü uygulanacağı yoksa özel belgede sahteciliğe ilişkin unsurlar arandıktan sonra cezalandırma açısından TCK m. 204 kapsamında resmî belge gibi mi değerlendirileceği sorunudur. Bir başka sorun olarak da kambiyo senetleri açısından bu belgelerde yapılacak değişiklikler açısından rızanın etkisi karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızda bu temel sorunlar üzerine odaklanılacak, önce kambiyo senetlerinin unsurları ele alınacak, ardından yukarıda tartışma konusu yaptığımız konular çözümlenmeye çalışılacaktır.

I-KAMBIYO SENETLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Kambiyo senetleri para gibi tedavül edebilen, ödeme aracı olarak kullanılabilen, asıl alacaktan bağımsız alacak hakkı ihtiva eden, kayıtsız ve şartsız bir miktar para ödeme emri içeren ve kanunda şekil şartları açıkça belirtilen belgelerdir⁴. Parasal değeri bulunan senetler ile ticari senetlerin dolaşımı, alınıp satılması ile ilgili faaliyetler kambiyo işlemleri, bu işlemlerin yapıldığı sırada kullanılan belgeler ise kambiyo senetleri olarak nitelendirilmektedirler⁵.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 671 vd. maddelerinde kambiyo senetlerine ilişkin hükümler konulmuştur. Bu kapsamda poliçe, bono ve çeke ilişkin düzenlemeler yapılmış ve bu üç kıymetli evrak kambiyo senedi türleri olarak nitelendirilmiştir. Kanunda poliçe detaylı olarak düzenlenmiş, diğer kambiyo senetleri için poliçe hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Kanun her bir kambiyo senedi için ayrı temel özellikler aramış olsa da, kambiyo senedi olmaları dolayısıyla bazı ortak özelliklerinin varlığından bahsetmek mümkündür.

dolayısıyla nama yazılı senetlerin tedavül yeteneğinin daha düşük nitelik taşıması daha ağır cezalandırmanın önüne geçmiştir. Gökçen (n1) 110.

4 Mehmet Sıddık Çinko, Türk Hukukunda Resmî Belgede Sahtecilik Suçu (Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2022) 58.

5 Abdulkadir Çepiç, Kambiyo Senetlerinde Ciro ve Hukuki Sonuçları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2024) 2.

➔ Kambiyo senetleri emre yazılı nitelik taşırlar. Belirli bir kişi adına düzenlenmiş olsalar dahi emre yazılı senet olarak değerlendirilirler. Bono hamiline düzenlenemez.

➔ Kambiyo senetleri para alacağına ilişkin belgelerdir.

➔ Kambiyo senetleri sıkı şekil şartlarına bağlıdırlar. Türk Ticaret Kanunu bu belgelerin nasıl tanzim edilmesi gerektiği konusunda detaylı düzenlemeler içermektedir. Bu şartlardan herhangi birinin yokluğu durumunda kambiyo senedi olarak nitelendirme yapılamaz. Buradaki amaç sık kullanılan bu belgeler ile yapılan alışverişlerin güvenliğinin sağlanmasıdır.

➔ Kambiyo senetlerinde belge üzerinde imzası olan herkesin borca ilişkin sorumluluğu bulunmaktadır.

➔ Kambiyo senetleri soyut niteliktedir. Burada soyutluktan kasıt bu belgelerin kayıtsız şartsız ödenmesine yönelik havale veya ödeme vaadini içermesidir. Temelindeki borç ilişkisinden bağımsız olarak işlem görürler.

➔ Kambiyo senetlerinde içerik konusu hak belgenin düzenlenmesiyle birlikte doğar. Doğan bu hak temel alacak hakkından bağımsız niteliktedir.

➔ Kambiyo senedi üzerindeki her bir imza onu atan kişiyi bağlar, imzalardan birinin geçersiz olması diğer imzaları da geçersiz hale getirmez.

➔ Kambiyo senetleri kamu güvenine haizdirler. Bu iyi niyetli kişilerin senette yer alan hakkın senet içeriğine uygun bir şekilde var olduğunu kabul edebilmelerini sağlar.

➔ Kambiyo senetleri kendilerine has icra takip usulüne sahiptirler ve bu sayede daha hızlı şekilde paraya çevrilmeleri sağlanır.

➔ Kambiyo senetleri uluslararası niteliğe sahiptirler⁶.

⁶ Dilan Can Bayhan, Kambiyo Senetlerinde Ciro (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2023) 7 vd.

II-KAMBIYO SENEDİ TÜRLERİ VE UNSURLARI

A-POLİÇE KAVRAMI VE POLİÇENİN UNSURLARI

Polİçe, belgeyi düzenleyen kişinin muhataba, poliçede ismi geçen lehtar emrine belgede belirtilen miktarın ödenmesini emrettiği bir havale niteliğindedir. Burada belgenin verildiği muhatap senedi ibraz edip ödemeyi talep edecektir. Bu belge ile borçluya da kayıtsız şartsız ödeme yetkisi verilmektedir⁷. Polİçe TTK’da en detaylı düzenlenen kambiyo senedi olarak karşımıza çıkmaktadır ve TTK m.671 vd. maddelerde düzenlenmiştir. Polİçe sıkı şekil şartlarına tabi kılınmıştır. Bu kapsamda TTK m.671’de; poliçe kelimesi, belirli bir bedelin ödenmesi konusunda kayıtsız ve şartsız havale, ödeyecek kişinin adı, vade, ödeme yeri, kime veya kimin emrine ödenecekse onun adı, düzenleme tarihi ve yeri, düzenleyenin imzası poliçenin şartları olarak belirlenmiştir. TTK’nın 672. maddesi vade ve düzenleme yeri haricinde bu unsurları içermeyen belgenin poliçe olarak değerlendirilemeyeceğini vurgulamıştır.

Vade unsuru bulunmayan poliçe, TTK m.672 kapsamında görüldüğünde ödenmesi şart edilmiş poliçe olarak değerlendirilmiştir. Düzenleme yeri ve ödeme yeri eksik ise bu durumda düzenleyenin adının yanında yazan yer düzenleme yeri olarak kabul edilmiştir. Ancak bu da yoksa poliçe geçersiz sayılacaktır.

B- BONO KAVRAMI ve BONONUN UNSURLARI

TDK sözlüğünde bono: “Belirli bir sürenin sonunda, belirli bir paranın, belirli bir kimseye ödeneceğini belirten senet; emre muharrer senet” şeklinde tanımlanmıştır⁸. Ülkemizde ticari hayatta en çok karşılaşılan kambiyo senedi türünün bono olduğu ve bononun da bir kredi aracı niteliği taşıdığı ifade edilmektedir⁹.

Bono, düzenleyen ve lehtar şeklinde ikili bir ilişkiye bağlı olarak ortaya çıkan bir kambiyo senedi türüdür. Burada bono düzenleyen kişi, lehtara herhangi bir kayıt ve şartı bağlı olmadan bir ödeme vaadinde bulunmaktadır. Yine bono üzerinde bono veya emre yazılı senet ifadesinin yer alması da gerekmektedir¹⁰. Bonoda bir ödeme vaadi

⁷ Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen and Arslan Kaya, Kıymetli Evrak Hukuku (10th edn. On İki Levha Yayıncılık 2015), 99-100; ibid 4.

⁸ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.03.2025.

⁹ Hasan Pulaşlı, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, (4th edn. Adalet Yayınevi 2015) 229.

¹⁰ Ülgen, Helvacı, Kendigelen and Kaya (n7) 131 vd.; Can Bayhan (n6) 5.

bulunmaktadır. Düzenleyen kişi lehtara, lehtarın bonoyu devrettiği bir başkasına belirli bir bedel ödeme taahhüdü altına girmektedir. Asıl borçlu sıfatını taşıyan bonoyu düzenleyen kişidir¹¹.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi kambyo senetleri sıkı şekil şartlarına tabidirler ve kambyo senedi olma özellikleri bu şekil şartlarına bağlıdır. Türk Ticaret Kanunu'nun 776. maddesinde bonoya ilişkin şekil şartları açık olarak belirlenmiştir. Buna göre bonodan bahsedilebilmesi için; belge metni içinde bono veya emre yazılı senet ibaresinin bulunması, kayıtsız ve şartsız bir bedel ödeme vaadi içermesi, vade, ödeme yeri, kime veya kimin emrine ödeme yapılacaksa o kişinin adı, bononun düzenlendiği tarih ve yer ile düzenleyenin imzasının bulunması gerekir. TTK m.777'ye göre bu unsurlardan birini içermeyen belge bono olarak değerlendirilemeyecektir. TTK m.776'da belirtilen ödeme yeri ve vade unsurları ise zorunlu olmayan şekil şartları olup bunların bulunmaması bononun özelliğini ortadan kaldırmayacaktır¹².

C-ÇEK KAVRAMI VE ÇEKİN UNSURLARI

Çek, düzenleyen kişinin banka hesabından çek lehtarı ya da hamil tarafından belirli bir bedeli tahsil etme yetkisi veren kambyo senedir¹³. Çekin kambyo senedi bir belge olarak içermesi gereken unsurlar TTK m.780/1'de düzenlenmiştir. Bu kapsamda çek, metninde çek ibaresi bulundurulmalı, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödenmesi için havaleyi içermeli, ödeyecek kişinin muhatabın ticaret ünvanını, ödeme yerini, düzenleme tarihi ve yerini, düzenleyenin imzasını, banka tarafından verilen seri numarasını ve karekodu bünyesinde taşımalıdır. TTK m.781'de bu unsurları içermeyen bir belgenin çek sayılmayacağı belirtilmiştir. Ancak aynı madde unsurlara ilişkin istisna getirmiş, çekte açıklığın bulunmaması durumunda muhatabın ticaret ünvanı yanında gösterilen yerin ödeme yeri sayılacağı, burada birden fazla yer gösterilmesi durumunda ilk gösterilen yerde ödemenin yapılacağı, böyle bir açıklık da yoksa çekin muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödeneceği belirlenmesi yapılmıştır. Düzenleme yeri gösterilmemiş olan çekin düzenleyenin adı yanında yazılı yerde düzenlendiğinin kabul edileceği yine TTK

¹¹ Pulaşlı (n9) 229 vd.; Reha Poroy and Ünal Tekinalp, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları (21th edn. Vedat Kitapçılık 2013) 281; Can Bayhan (n6) 5.

¹² Poroy and Tekinalp (n11) 282, Can Bayhan (n6) 6.

¹³ Poroy and Tekinalp (n11) 291; Can Bayhan (n6) 6.

m.781’de belirlenmiştir. Yabancı bankalar tarafından bastırılan çeklerde seri numarası veya karekodun bulunmamasının çek özelliğini ortadan kaldırmayacağı aynı maddede ifade edilmiştir.

III-BELGE KAVRAMI VE KAMBIYO SENETLERİNİN NİTELİĞİ

Sözlük anlamı itibariyle belge. “Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb.; vesika, doküman” şeklinde tanımlanmıştır¹⁴. Olayları aktaran, içeriği itibariyle hukuki bir değeri olan, belirli bir kişi tarafından oluşturulmuş, sağlam zemine yazılan yazılar belge olarak tanımlanmaktadır¹⁵. Benzer şekilde belge, hukuki sonuç doğurmaya elverişli şekilde insan iradesini yazılı ve gözle görülebilir şekilde dışa vurma aracı olarak da tarif edilebilir¹⁶. Bazı olguları ortaya koyan ve bir kişi tarafından hazırlanan irade açıklaması belge olarak nitelendirilmektedir¹⁷. Yargıtay ise belgenin hukuksal bir hüküm belirten ve bir hakkın vücuda gelmesine, hukuki bir olayın, olgunun ispatlanmasına yarayan yazı olduğunu ifade etmiştir¹⁸.

TCK’da belge kavramı tanımlanmamıştır. Böyle bir tanımın yapılmamış olması zamanın şartlarına göre yeni belge türlerinin meydana çıkabilmesi ihtimaline binaen yerinde görülmektedir¹⁹.

Bir nesnenin ceza hukuku anlamında belge olarak değerlendirilebilmesi için yazılı olması, düzenleyen kişinin belli olması ve hukuki değer taşıyan bir içeriğinin olması şartları aranmıştır²⁰. Özellikle kambiyo senetleri açısından kanunda belirtilen sıkı

¹⁴ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.03.2025.

¹⁵ M.Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin and Kerim Çakır, Ceza Hukuku Özel Hükümler (20th edn. Adalet Yayınevi 2022) 750; Benzer tanım için bkz. Hasan Tahsin Gökcan, “Resmî Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m.204)” (2009) 67 (3) Ankara Barosu Dergisi, 93, 96; Gökçen (n1) 71. Varaka ve yazı kavramlarının detaylı izahı için bkz. Erman, (n3) 286 vd.

¹⁶ Veli Özer Özbek, Koray Doğan and Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (18th edn. Seçkin Yayınevi 2023) 855; Benzer tanım için bkz. Handan Yokuş Sevik, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (4th edn. Adalet Yayınevi 2022) 722; Mahmut Koca and İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (8th edn. Adalet Yayınevi 2022) 835; Koray Doğan, “Ceza Hukukunda Belge Kavramı” (2010) 5 (14), Ceza Hukuku Dergisi, 51, 52.

¹⁷ Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler (10th edn Yetkin Yayınevi 2014) 504.

¹⁸ Yargıtay 11.CD, 20465/3267, 07.04.2016. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.03.2025.

¹⁹ Cem Alper Akdoğan, “Belgede Sahtecilik Suçlarında Belge Kavramı” (2022) 3 (5) Turkish Business Journal 14, 18.

²⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin and Çakır (n15) 752 vd.; Gökçen (n1) 74; Sevik (n16) 723; Koca and Üzülmöz (n16) 835 vd.

şartların varlığı dikkate alındığında, bu şartların kambiyo senetleri bakımından zaten sağlandığı söylenebilecektir.

TCK kapsamında belgeler açısından resmî belge (TCK m.204) ve özel belge (TCK m.207) olarak ikili bir ayırım yapıldığı görülmektedir. TCK m.210'da ise resmî belge hükmündeki belgeler başlığı altında emre veya hamile yazılı kambiyo senetleri de sayılmış ve bu nitelikte belgelerde sahtecilik yapılması durumunda resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.

Resmî belge, bir kamu görevlisince bu göreviyle ilgili olarak hazırlanan yazıları ifade etmektedir²¹. Özel belge ise resmî belge özelliği taşımayan her türlü evrakı ifade etmektedir²². Özel belgeler kimin düzenlediği belli olan, hukuki değer taşıyan bir içeriği bulunan yazılı belgeler olarak tanımlanmaktadır²³. TCK m.210 kapsamındaki belgeler aslında kamu görevlisi tarafından göreviyle ilgili düzenlenmiş nitelik taşımamasına rağmen, kanun koyucu bu belgeleri madde başlığı itibarıyla resmî belge hükmünde belgeler olarak kabul etmiştir. Kambiyo senetleri de TCK m.210/1 kapsamında sayıldığı için bu belgeler de aslında özel belge olmasına rağmen, bunlar açısından resmî belgede sahteciliğe ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir.

TCK m.210/1'de sayılan belgeler açısından TCK m.204'e yapılan atfın sadece cezanın niteliğine ilişkin olmadığı, aynı zamanda bu belgelere ilişkin tüm yönleriyle resmî belgede sahtecilik kapsamında değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Doktrinde bu tür belgelerin hızlı tedavül edebilme özellikleri dolayısıyla belirli bir güven ilişkisi çerçevesinde intikal ettiği, bu güvenin korunması gerektiği için de özel nitelikteki bu belgelerin resmi evraka eşit sayıldığı belirtilmektedir. Buradaki eşitliğin tam bir eşitlik olduğu, söz konusu belgelerin resmi belge olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır²⁴. Bu açıdan TCK m.210/1'de sayılan belgelerin sadece düzenlenmesi veya değiştirilmesi yeterli görülmüş, ayrıca özel

21 Artuk, Gökçen, Alşahin and Çakır (n15) 764; Özbek, Doğan and Bacaksız (n16) 860; Doğan (n 16).57; Gökçen (n15) 100.

22 Artuk, Gökçen, Alşahin and Çakır (n15) 767.

23 Sevük (n16) 787.

24 Erman (n3) 359.

belgelerde olduğu gibi kullanılması şartı aranmadığı belirtilmiştir²⁵. Bu görüşe dayanak olarak madde gerekçesinde TCK m.210/1’de belirtilen belgelerde sahtecilik yapılması durumunda resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı yönündeki açıklama gösterilmektedir. Ancak madde metni belgenin resmî belge niteliği taşıdığına ilişkin bir belirleme yapmamaktadır. Madde metninde “özel belgede sahtecilik suçunun konusu” ifadesi kullanılmaktadır ki bu durum da TCK m.210/1’de sayılan belgelerin kanun koyucu tarafından özel belge olarak kabul edildiğini ortaya koymaktadır²⁶. Doktrindeki bu görüşlerin aksine TCK m.210/1’de sayılan belgelerin niteliği itibariyle özel belge olması dolayısıyla suçun unsurlarının oluşumu açısından özel belgeye ilişkin hükümlerin uygulanması²⁷, cezalandırma açısından ise resmî belgeye ilişkin TCK m.204 kapsamında yaptırımın belirlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim TCK m.210/1 ilk olarak “özel belgede sahtecilik suçunun konusunun” ifadesini kullanmak suretiyle aslında burada işlenen suça ilişkin TCK m.207 hükmüne icra hareketleri açısından atıf yapmakta; “resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır” demek suretiyle de TCK m.204’te belirtilen yaptırıma atıf yapmaktadır. Bu nedenle TCK m.210/1 çerçevesinde sayılan belgeler için ayrıca kullanma şartı gerçekleşmeden cezalandırmak mümkün

25 Artuk, Gökçen, Alşahin and Çakır (n15) 768; Koca and Üzülmüş (n16) 841 Özbek, Doğan and Bacaksız (n16) 864; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, (22th edn, Seçkin Yayınevi 2023) 934; Doğan (n16) 61. Yargıtay da sadece ceza açısından değil, tüm unsurları bakımından resmî belgede sahtecilik suçunun uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Yargıtay CGK, 240/120, 08.03.2016. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.03.2025; Doktrinde bazı yazarlar ise unsurları itibariyle resmî belge niteliği taşımayan kambyo senetlerinin kanun tarafından resmî belge düzeyinde korumaya alındığı ifade edilmektedir. Gökcan (n15) 102.

26 Kambyo senetlerinin özünde özel belge niteliği taşıdığı ve bu nedenle içerik sahteciliğinden söz edilemeyeceğine ilişkin bkz. Çinko (n4) 147.

27 Yargıtay hatalı olarak bonoya ilişkin uyuşmazlığı resmî belgede sahtecilik olarak değerlendirmiştir. Olayda zaten belgenin icra takibine konulması özel belgede sahtecilik suçunun oluşumunu sağlayacaktır. Cezalandırma ise resmî belgede sahtecilik suçu kapsamında yapılacaktır. “Sanıkların, suça konu iki adet bonoyu sahte olarak düzenletip yurtdışında ikamet ettiğini bildikleri katılanın aleyhine yaptıkları icra takibinde, katılanın adresini yanlış göstermek sureti ile usulsüz tebligat yapılmasını ve takibin kesinleşmesini sağlayıp, buna bağlı olarak haciz işlemlerini gerçekleştirmeleri biçiminde gelişen olayda; ...uyuşmazlık sanıklara yüklenen resmî evrakta sahtecilik suçunun yasal unsurlarının oluşup oluşmadığının belirlenmesine ilişkindir” YCGK, 6-20/110, 13.05.2008. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.03.2025; Çek için de aynı yaklaşım benimsenmiştir. “Sanığın, Vakfına ait hesaptan para çekmek için üzerinde tahrifat yaparak kullandığı suça konu çeklerin, 5237 sayılı TCK’nun 210/1. maddesinde sayılan belgelerden olduğu cihetle; sanığın eyleminin aynı yasanın 204/1. maddesinde yer alan resmî belgede sahtecilikten suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılıyla yazılı şekilde özel belgede sahtecilikten hüküm kurulması” Yargıtay 21.CD, 9121/5639, 30.11.2015. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.03.2025.

olmayacaktır²⁸. Örneğin kişinin el yazısıyla bir vasiyetname düzenlemesi durumunda bu vasiyetname kullanılmadığı müddetçe suç oluşmayacaktır. Benzer şekilde biri adına tanzim edilen bono tahsil amacıyla kullanılmadığı müddetçe düzenleyenin elinde bulunması dolayısıyla failin cezalandırılmasına neden olmayacaktır. Bu kapsamda bononun ciro edilmesi durumunda kullanılması söz konusu olacağı için cezalandırma TCK m.210/1 kapsamında belirlenecektir²⁹. Kaldı ki kanun koyucu TCK m.210/2’de de önce failin üç aydan bir yıla kadar cezalandırılacağını belirtmiş, ardından kişilerin haksız menfaat sağlaması, kamunun ya da kişilerin zararına neden olması durumunda resmî belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacağını düzenlemiştir. Bu düzenleme de TCK m.210 açısından belgelerin özel belge olduğunu, suçun oluşumuna ilişkin özel belgede sahtecilik suçunun unsurlarının gerçekleşmesi gerektiğini, ceza miktarının tayininde ise resmî belgelerdeki ceza miktarına göre bir değerlendirme yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır³⁰. Bu açıdan TCK m.210 başlığı ile içeriğinin uyumlu olmadığını düşünmekteyiz. Görüşümüzü destekleyecek nitelikte bir başka husus da hatır senetleri veya hatır çekleri olarak verilen kambiyo senetleri açısından ifade edilebilir. Bu kapsamda esasen bir alacak borç ilişkisi olmayan taraflar ticari işlerin kolaylaştırılması, bir başka yere teminat olarak verilmesi amacıyla birbirlerine çek veya bono verebilmektedirler. Aslında bu kişiler arasında gerçekte bir alacak-borç ilişkisi bulunmamaktadır. Kambiyo senetlerine yönelik ceza hükümleri dışında tümüyle resmî belgelere ilişkin hükümlerin uygulanması görüşünün kabulü halinde bizatihi verilen hatır senetleri sahtecilik suçunu oluşturacak ve senedi tanzim edenler TCK m.204 kapsamında cezalandırılacaklardır. Ancak bizim kabul ettiğimiz gibi sadece ceza miktarının

²⁸ Doktrinde kanun koyucunun, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile sadece ceza yönü ile resmî belgede sahtecilik suçuna atıf yapmadığı tüm hükümleriyle resmî belge kapsamında değerlendirmesi gerektiği yönünde iradesinin bulunduğu ifade edilmektedir. Gökçen (n1) 109.

²⁹ Sahte olarak düzenlenmiş senedin ciro etmenin kullanma olarak değerlendirildiğine dair bkz. Gökçen (n1) 442.

³⁰ Fıkarda sayılan belgelerin özel belge olduğu yönünde bkz. Gökçen (n1) 503; Aksi görüşte, Özbek, Doğan and Bacaksız (n16) 864; Doğan (n16) 62; TCK m.210/2’de yer alan belgelerin resmî belge hükmünde olduğuna dair görüşe ilişkin bkz. Rahime Erbaş, “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK m.210/2)” (2013) 71 (1) İÜHFM, 331, 335. Bu görüşe karşı TCK m.210/2’de belirtilen belgelerin resmî belge hükmünde olmadığı, özel belge olarak ele alınmaları gerektiği doktrinde haklı olarak ifade edilmektedir. Artuk, Gökçen, Alşahin and Çakır (n15) 776.

belirlenmesi açısından TCK m.204/1 hükmünün dikkate alınacağı görüşü kabul edilirse bu durumda suç oluşmayacaktır. Nitekim özel belgelerde içerik sahteciliğinden söz edilemeyecektir³¹.

Yukarıda da detaylı olarak izah ettiğimiz üzere kambiyo senetleri özel belge niteliğini devam ettirmektedirler. Ancak bunlara ilişkin sahtecilik eylemlerinin varlığı durumunda ceza miktarının tayini TCK m.204 kapsamında resmî belgeler açısından öngörülen cezalara göre yapılacaktır. Burada kambiyo senedinin düzenlenmesi ya da değiştirilmesi tek başına yeterli olmayacak aynı zamanda bu kambiyo senetlerinin de kullanılması gerekecektir ki failin cezalandırılması söz konusu olsun.

IV-KAMBYO SENETLERİNDE BELGEDE SAHTECİLİK SUÇUNUN OLUŞTUĞU ANIN TESPİTİ

Yukarıda detaylı olarak izah ettiğimiz üzere kambiyo senetlerinin bu özelliklerini kazanabilmesi için kanunda öngörülen şekil şartlarının tam olarak bulunması gerekmektedir. Doktrinde tüm şartların yerine getirilmiş olması durumunda resmî belgenin olduğu, aksi durumda ise özel belge olarak değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmektedir³². Konu bono örneğinden izah edilebilecektir. Belge metninde bono veya emre yazılı senet ibaresi, kayıtsız şartsız ödeme vaadi içeriği, ödeme yapılacak kişi, bononun düzenlendiği tarih ve yer, düzenleyenin imzası bononun zorunlu unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin bononun düzenlendiği tarih ve yerin belirtilmediği, bonoyu düzenleyen kişi tarafından kendi adına imza atıldıktan sonra bir başkasının ismi de kefil kısmına yazılmak suretiyle yine düzenleyen tarafından imzalandığı bir durumda belgede sahtecilik suçu oluşacak mıdır? Bu örnek açısından iki yönlü bir değerlendirme yapılmalıdır kanaatindeyiz.

Öncelikle yukarıda izah ettiğimiz üzere bononun aslında özel belge olduğu sadece ceza miktarının belirlenmesinde resmî belgeye ilişkin hükümlerin uygulanacağı görüşünü kabul ettiğimiz için “düzenleyen tarafından bu belge kullanılmış olarak kabul edilebilecek midir?” sorusu akla gelmektedir. Düzenleyen belgeyi ödeme yapılacak kişiye teslim ettiği

³¹ Konuya ilişkin bkz. Çinko (n4) 147.

³² Gökçen (n1) 111; Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuk Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar (4th edn US-A Yayıncılık 2022) 185.

için kullanma unsurunun burada gerçekleştiği konusunda tereddüt olmadığı kanaatindeyiz.

İkinci olarak bu örnekte bonoyu düzenleyen kişinin kefil adına imza attığı anda imzaladığı belge kambiyo senedi niteliği taşımadığı için resmî belgede sahtecilik suçundan dolayı cezalandırılması mümkün olmayacaktır. Nitekim fiilin gerçekleştiği anda suçun konusu belgede kambiyo senedi için aranan unsurlar tamamlanmamıştır.

Birebir bahsettiğimiz örnek kapsamında yargılama konusu bir olayda bölge adliye mahkemesi resmî belgede sahtecilik suçu dolayısıyla ceza verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu kararda: “*Sanığın üzerine atılı resmî belgede sahtecilik suçu yönünden; sanığın yapmış olduğu araç alımında(harici), mağdur H. E'a vermiş olduğu bonoların üzerinde bulunan babası S. Ö. adına atılan imzaları sahte olarak attığı ve bonoları aynı anda mağdur H. E'a verdiği, dairemizce yapılan gözlemde, davaya konu bono vasfındaki senetler incelendiğinde, bono vasfında düzenlenmiş olduğu, TTK'da belirtilen şekil şartlarını taşıdığı, yapılan sahteciliğin aldatma kabiliyetinin bulunduğu kanaatine varılarak, sanığın mahkumiyetine karar verilmiştir. **Bonolar üzerindeki farklı kalem ürünü olan yazıların ise taraflar arasındaki anlaşmaya aykırı olarak düzenlenmediğinden,** bonolar üzerindeki geçerliliğe etkisinin bulunmadığı kabul edilmiştir. Sanığın düzenlediği bono ve sahtecilik sayısı gözetilerek TCK'nın 61.maddesi uyarınca sanığın suç kastının yoğunluğuna göre temel ceza belirlenirken alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle ceza tayini yoluna gidilmiştir. Sanığın bonoları aynı anda mağdura vermesi sebebiyle zincirleme suç hükümlerinin uygulanma olanağının bulunmadığı değerlendirilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur” denilerek mahkumiyet kararı verilmiştir³³.*

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesi kararından da anlaşılacağı üzere bonolar üzerinde farklı kalem ürünü yazılar bulunmuştur. Yani imza ile diğer kısımlar farklı kalemlerle doldurulmuştur. Sanık söz konusu yargılamada imzadan sonra senedin diğer kısımlarının mağdur tarafından doldurulduğunu ifade etmiştir. Mahkeme kabulünde bu yazıların taraflar arasında anlaşmaya aykırı olmaması bonoların geçerliliği üzerinde etkili

³³ Konya BAM 8. CD, 711/1304, 25.09.2019. (Karara UYAP avukat sisteminden ulaşılmıştır).

olmadığı değerlendirmesini yapmıştır³⁴. Kanaatimizce bu durum şüpheden sanık yararlanır ilkesine aykırılık teşkil ettiği gibi cezalandırmanın resmî belgede sahtecilik olarak yapılması yönünden de hatalı nitelik taşımaktadır. Nitekim sanığın beyanında senedin diğer kısımlarının kendisi tarafından doldurulmadığını ve mağdur tarafından imzadan sonra doldurulduğunu ifade etmiş olması ve yazıların da farklı kalemle yazıldığı tespiti yapılmış olması hususları dikkate alındığında, belgenin imzalandığı anda kambiyo senedi vasfını taşımadığı yönünde kefil yerine de imza atan borçlu açısından şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanmasını gerektirmektedir. Kambiyo senedi vasfı taşımayan belgeye babasının adını yazarak kendi imzasını atan sanık ise sadece özel belgede sahtecilik suçunu işlemiş olacak, bu belgeyi de mağdura verdiği için kullanma unsuru da gerçekleşmiş olacaktır. Kararda bonoların aynı anda düzenlenerek mağdura verilmesi dolayısıyla zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı yönündeki yaklaşım ise yerindedir. Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin söz konusu kararı Yargıtay kararları ile de uyumsuz nitelik taşımaktadır. Nitekim Yargıtay; kambiyo senetlerinde sahtecilik suçunda sahte belgeyi düzenleyen kişi ile iştirak iradesi olmayan üçüncü kişilerin veya mağdurun zorunlu unsurları tamamlaması durumunda resmî belgede sahtecilik suçunun oluşmayacağı yönünde değerlendirme yapmaktadır³⁵.

Yukarıda bahse konu ettiğimiz bölge adliye mahkemesi kararının atılan imzaların niteliği açısından da ele alınması gerekmektedir. Olayda asıl borçlu kendi imzasını atmakta, aynı zamanda babasının yerine de kefil sıfatıyla imza atmaktadır. Kambiyo senedini düzenleyen kişinin imzasındaki sahtecilik belgenin sahteliği sonucunu ortaya çıkaracakken onun dışındaki kişilerin imzalarında sahtecilik yapılması kambiyo senedinin sahteliğine değil sadece söz konusu taahhüdün sahteliğine yol açacaktır³⁶. Bu kapsamda senedin sahteliğine yol açacak bir durum olmadığı için bağımsız olarak özel belgede sahtecilik suçu kapsamında değerlendirme yapılmasının doğru olacağı

³⁴ Teoride de belgenin anlaşmaya uygun şekilde doldurulması durumunda geçerli bir kambiyo senedinin bulunduğu yönünde görüşler ileri sürülmüştür. Konuya ilişkin bkz. Çinko (n4) 146.

³⁵ Yargıtay 11.CD, 4417/21222, 07.12.2012, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 15.03.2025

³⁶ Mustafa Eser Cinbaş, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler ve Sahtecilik, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2022) 234.

kanaatindeyiz. Yargıtay bu durumda da resmî belgede sahtecilik yönünde değerlendirme yapılması gerektiği yönünde değerlendirmeler yapmıştır³⁷.

Kambiyo senetlerinde ödeme yapılacak kişi tarafından aslında bir borç ilişkisi bulunmadığı halde borç ilişkisi varmış gibi belge oluşturulması durumunda suçun oluştuğu anın ve suçun niteliğinin tespiti gerekmektedir. Basına da yansıdığı üzere³⁸ bir borç senedinin kargo teslim evraklarının imzalatıldığı sırada boşluk bırakılarak pencere yöntemi ile imzalatılması durumunda belgede sahtecilik suçunun hangi andan itibaren oluştuğu ve failin sorumluluğunun hangi tür belgede sahtecilikten dolayı belirleneceği konusu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda sadece belgenin imzalatıldığı anda kambiyo senedinin unsurlarını içermeyen bir evraka imzanın alınmış olması durumunda TCK m. 204 kapsamında sorumluluk tayininin mümkün olamayacağı kanaatindeyiz³⁹. Ancak Yargıtay'ın ve doktrinde hakim olan görüşün kabulü ile resmî belgede sahteciliğe ilişkin

³⁷ “Suça konu bonodaki kefil imzasının sahte olduğundan bahisle resmî belgede sahtecilik suçundan açılan kamu davasında, sanığın suça konu bonoyu katılanın babasından aldığı zeytinyağı karşılığında verdiğini, verirken kefil isminin yazılmadığını ve imzasının atılmadığını, kefil imzasını katılanın babasının atmış olabileceğini savunması, katılanın, suça konu bonoyu sanığın kendisine dolu olarak ve kefil imzası atılmış şekilde verdiğini, bu olaya ...'in de tanık olduğunu iddia etmesi, tanık olarak dinlenen ...'in ise sanığın katılana senet verdiğini görmediğini ifade etmesi, suça konu bonodaki keşideci imzasının sanığa ait olması ve kefil imzası ile bono üzerindeki yazıların sanığın eli ürünü olmadığını belirtir bilirkişi raporu karşısında; sanığın atılı suçu işlediğine dair mahkumiyetine yeterli kesin, somut ve her türlü şüpheden uzak delil elde edilemediği gözetilerek beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi” Yargıtay 11.CD, 6627/4793, 20.06.2017. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025; “Katılan ... ile sanık arasında araç alım satımı için yapılan sözleşmeye istinaden katılan tarafından sanığa verilen beş adet senedin bedeli ödenmeyen üç adedine diğer katılan ...'in isminin yazılıp imzasının taklit edilerek sanık tarafından her iki katılan aleyhine icraya konulduğunun iddia edildiği somut olayda; aynı gün aynı borç için birer ay vadeli olarak düzenlenen senetlerde, bedeli katılan ... tarafından ödendiği için kendisine iade edilen iki adet senedin üzerinde ...'in isim ve imzasının bulunmadığı, dosyada bulunan senet suretleri üzerinde gözlemlenmesi, icra takibine konu edilen senetlerdeki ... adına atılan kefil imzası ile yazılarının ise katılanlara ait olmadığı İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü'nün 06/02/2012 tarihli raporundan anlaşılması ve üç adet senedin sanık tarafından icra takibine konu edilmesi karşısında, sanığın eyleminin sübut bulduğu gözetilerek; senet asıllarının Düzce İcra Hukuk Mahkemesinden celbi ile senetlerin TTK'da öngörülen zorunlu unsurlarının ve senette yapılan sahteciliğin aldattıcılık niteliğinin bulunup bulunmadığı belirlenip sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken eksik inceleme ve isabetsiz gerekçe ile sanığın beraatine hükümolunması”, Yargıtay. 11.CD,7500/6384, 09.07.2018, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025.

³⁸ <https://www.karar.com/guncel-haberler/kargo-teslim-kagidini-imzaladigini-zannetti-40-milyon-tl-borclandirildi-1846421> Erişim tarihi: 16.03.2025.

³⁹ Doktrinde keşideci tarafından keşide yeri yazılmayan bir senet üzerinde üçüncü bir kişi tarafından keşide yerinin eklenmesi durumunda özel belgede sahtecilik suçunun oluşacağı ifade edilmektedir. Doğan (n16) 59. Kanaatimizce bu belge kullanılmadığı müddetçe özel belgede sahtecilik suçunun oluştuğundan bahsedilemeyecektir.

tüm hususların bu belgeler için de geçerli olduğu görüşünün kabulü durumunda bu imzanın alındığı belgenin kambiyo senedi olarak unsurlarının fail tarafından tamamlandığı anda suç oluşacaktır. Yukarıda izah ettiğimiz gibi belgenin özel belge olma niteliğini devam ettirdiği ve cezalandırma açısından resmî belgeye ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği görüşünün kabulü durumunda ise tüm unsurlar tamamlanmış olsa bile fail belgeyi kullanmadığı müddetçe belgede sahtecilik suçunun oluştuğundan bahsetmek mümkün olmayacaktır. Ne zaman ki fail bu belgeyi ciro etti veya icra takibine konu etti o andan itibaren kullanma unsuru da oluşacağı için özel belgede sahtecilik suçu oluşmuş olacaktır. Ancak TCK m.210/1 hükmü gereğince ceza sorumluluğu resmî belgede sahtecilik suçu kapsamında belirlenecektir.

Tüm unsurlarıyla düzenlenmiş bir kambiyo senedinin üzerinde değişiklik yapılması durumunda da yukarıdaki yaklaşıma benzer bir yöntem belirlenebilecektir. Bu kapsamda örneğin 1000 TL ödenmesine yönelik olarak düzenlenmiş bir bonoya rakam ilave edilerek 11000 TL şeklinde değiştirilmesi bizzat suçu oluşturmayacaktır. Ne zaman ki fail bu belgeyi ciro etti ya da icra takibine konu etti; o andan itibaren suçun oluştuğu söylenebilecektir. Failin cezası yine TCK m.204 hükmü kapsamında belirlenecektir. Yargıtay bu durumda bononun kullanıldığı anda suçun işlenmiş kabul edileceği, tanzim tarihinin suç tarihi olarak belirlenmesinin mümkün olmadığını belirtmektedir⁴⁰. Bu görüş de aslında belgenin özel belge niteliği taşıdığı ve kullanma şartının suçun oluşumu için geçerli olduğu sonucuna ulaşmamıza katkı sağlayacak niteliktedir. Nitekim yukarıda da izah ettiğimiz üzere resmî belgede sahtecilik suçunun tümüyle uygulanması görüşünün kabul edilmesi durumunda bu olayda belgede değişikliğin yapıldığı anda suçun oluştuğunun kabul edilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkacaktır.

Kendisine ciro edilen kişinin bu belge üzerinde değişiklik yapıldığını bildiği halde icraya koyması durumunda ise özel belgenin kullanılması suçunun oluştuğu ifade edilebilecektir. Ancak TCK m.210/1 hükmü dikkate alınarak failin cezası TCK m.207/2

⁴⁰ “Sanığın katılan tarafından keşide edilen 15.01.2001 tanzim ve 31.03.2001 vade tarihli 2.500 Amerikan Doları bedelli bononun bedel hanesinde tahrifat yaparak 32.500 Amerikan Doları haline dönüştürüp 04.09.2003 tarihinde icra takibine koyduğu iddia edilen somut olayda; suç tarihinin, **sanık tarafından suça konu sahte kambiyo senedinin icra takibine konulmak suretiyle kullanıldığı 04.09.2003 olacağı gözetilmeden**, gerekçeli karar başlığında, senedin üzerinde yazılı düzenlenme tarihi olan 15.01.2001 olarak yanlış gösterilmesi usul ve kanuna aykırıdır”. Yargıtay CGK,568/244, 23.06.2015, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025.

kapsamında değil, TCK m.204/1 çerçevesinde belirlenecektir. Kambiyo senetlerinin unsuruna ve geçerliliğine etkisi olmayan ve hukuki sonuç doğurmayan eklemeler ve değişiklikler ise belgede sahtecilik suçunu oluşturmayacaktır⁴¹.

Kambiyo senedi düzenlenmesi amacıyla alınan ve üzerinde sahtecilik yapılan belgede kambiyo senedinin tüm unsurlarının bulunmaması durumunda ise Yargıtay özel belgede sahtecilik kapsamında değerlendirme yapılması gerektiği görüşündedir⁴². Doktrinde de bu görüş kabul görmektedir. Kanaatimizce de kambiyo senedinin tüm unsurlarının bulunmaması durumunda artık failin sorumluluğu TCK m.204'e göre değil TCK m.207'ye göre belirlenmelidir.

Çekte, bonoda cironun sahte olarak yapılması durumunda halihazırda kambiyo senedi vasfı taşıyan bir belgede sahtecilik yapıldığı için TCK m.210/1 hükmü uygulama alanı bulacak ve gerçeğe aykırı ciro yapan kişinin sorumluluğu TCK m.204/1 kapsamında belirlenecektir⁴³. Burada da ciro yapan kişinin ciro yapması tek başına suçu

⁴¹ “Katılana ait çek yaprağının rakam kısmının “650.00 YTL”, yazı kısmının ise “Altıyüzellibin YTL” şeklinde doldurulup 650 YTL. bedelli olduğu kabul edilerek birçok kez hamil değiştirdiği, son hamil olan sanığın ise çekin matbu kısmında yer alan “Türk Lirası ödeyiniz” ibaresinin başına kendisi ya da üçüncü bir kişi tarafından “yeni” kelimesi eklendikten sonra çeki, 650.000 YTL. bedelli olduğundan bahisle bankaya ibraz edip çekin arkasına “karşılıksızdır” şerhi yazdırdıktan sonra tahsil için icra dairesine verdiği olayda; gerek mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 730/2. maddesi delaletiyle 588/2. maddesi gerekse meri 6101 sayılı Türk Ticaret Kanununun 818/1-b maddesi delaletiyle 676/1. maddesi uyarınca 650.000 YTL bedelli olduğu kabul edilen çeki eklenen “yeni” ibaresinin çekin unsurlarına ve geçerliliğine bir tesirinin olmadığı, hukuki bir sonuç doğurmayan bu eklemenin sahtecilik olarak kabulünün mümkün bulunmadığı anlaşıldığından sanığın unsurları oluşmayan resmî belgede sahtecilik suçundan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkumiyetine ilişkin yerel mahkeme hükmü ile Özel Daire onama kararında isabet bulunmamaktadır”. Yargıtay CGK, 240/120, 08.03.2016, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025

⁴² Yargıtay 6.CD, 9925/4202, 26.04.2006, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025.

⁴³ “Sanık aşamalarda temsile yetkili kişi olmadığı halde Ş... Limited Şirketi adına ciro işlemi yaptığını kabul etmiş olup, yapılan bilirkişi incelemesi sonucunda da suça konu cirodaki imzanın şirket yetkilisi M. T.'e ait olmayıp sanığa ait olduğu ve ciro üzerinde basılı kaşenin de şirketin kaşesi olmadığı belirlenmiştir. Sanık, şirketi temsile yetkili olan ağabeyi M. T.'in kendisine verdiği vekaletnameye istinaden ciro işlemini yaptığını savunmuş ise de bu vekaletnamede sanığa şirket adına çek düzenleyebilmesi için verilmiş açık bir yetki bulunmadığı gibi, şirketi temsile yetkili olan M. T. de tüm aşamalarda şirketi temsile yetkili tek kişinin kendisi olduğunu, sanığın çek düzenleme yetkisinin bulunmadığını beyan etmiştir. Nitekim şirket ve Ticaret Sicili kayıtları da bu hususu doğrulamaktadır. Suça konu çek şirkete ait bir çek olmayıp sanığın şahsi çekidir. Sanığın kendi adına basılmış çekinin bulunması şirketten ayrı bir ticari hayatının bulunduğunu göstermektedir. Şirketi temsile yetkili kişi sıfatı ile çek düzenleyen bir kişinin kendisine teslim edilen şirket çekini düzenlemesi beklenirken, sanık, şirket çekini düzenlememiş kendi adına basılmış olan çekte şirket adına ciro yapmıştır. Sanığın çek bedelini ödememesi üzerine başlatılan takip şirket temsilcisinin borca itirazı üzerine durmuştur. Savunmasında belirttiği gibi sanığın factoring şirketlerinden daha kolay paraya çevrilebilmesi için suça konu çeki şirketin cirosunu yapıp kaşesini bastığı, sanığın keşide ettiği birçok çektede şirket adına aynı kaşe ile ciro işlemi yapıldığı ve tüm bu çeklere karşılıksızdır kaşesi vurulduğu anlaşılmakta olup, tüm

oluşturmayacak aynı zamanda ciro yaptıktan sonra belgeyi teslim etmesi de aranacaktır ki özel belgede aranan kullanma şartı da gerçekleşmiş olsun.

Kambiyo senetlerindeki eksikliğin belgenin hukuki sonuç doğurmaya elverişliliğini ortadan kaldırması durumunda özel belgede sahtecilik suçu dahi söz konusu olmayacaktır. Örneğin tahsile kalkışılan bonoda ya da çekte keşidecinin imzasının bulunmaması durumunda bu belgenin hukuki sonuç doğurma açısından elverişli olmaması dolayısıyla ceza tayini mümkün değildir. Yargıtay da benzer kararlar vermiştir⁴⁴.

V-DAHA AZ CEZAYI GEREKTİREN HAL

Kambiyo senetlerinde sahtecilik yapılmasına ilişkin olarak örneğin alacaklı lehine 10000 TL olarak düzenlenmiş geçerli bir bononun varlığı durumunda, senet borçlusunun aynı alacaklıya 100000 TL daha borçlanması üzerine alacaklının tahsilatın kolaylaştırılması amacıyla almış olduğu senetteki rakamın başına 1 koyması ve yazılı kısmın başına da yüz ibaresi koyması durumunda sorumluluğun tespiti sorunu ortaya çıkabilecektir. Konu TCK m.211'de düzenleme altına alınmıştır. Hukuki bir ilişkiye dayalı alacağın ispatı amacıyla fiilin gerçekleştirilmesi durumunda verilecek cezanın yarısı oranında indirileceği belirtilmiştir. TCK m.210/1 kapsamında kambiyo senetleri açısından resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin ceza miktarı uygulama alanı bulacağı için faile TCK m.204 kapsamında verilecek ceza yarısı oranında indirilebilecektir⁴⁵. TCK

bu deliller ve dosya kapsamından sanığın sahil olarak keşide ettiği çekin arka yüzünde sahte ciro işlemi yapmak suretiyle yüklenen suçu işlediği hiçbir duraksamaya yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkmıştır". Yargıtay CGK, 11-332/26, 04.02.2014, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025

⁴⁴ "Belgede sahtecilik suçlarının konusunu ancak hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olan özel ve resmî nitelikteki belgelerin oluşturabileceği, suça konu çekte keşideci imzasının bulunmadığı cihetle belgenin çek vasfını taşımadığı gibi hukuki sonuç doğurmaya elverişli özel belge niteliğinin de bulunmadığı anlaşılacakla yasal unsurları oluşmayan "özel belgede sahtecilik" suçundan sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine hükmolunması". Yargıtay 11. CD, 13484/7487, 08.05.2013. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025; "Sanık ... hakkında kendisinden elde edilen asıllar dosya içerisinde bulunan İş Bankasına ait çekler nedeniyle TCK'nun 165. maddesine göre mahallinde işlem yapılması olanaklı görülmüştür. Belgede sahtecilik suçlarının konusunu ancak, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olan özel ve resmî nitelikteki belgelerin oluşturabileceği, suça konu çeklerde keşideci imzalarının bulunmadığı cihetle, belgelerin çek vasfını taşımadığı gibi hukuki sonuç doğurmaya elverişli özel belge niteliğinde de bulunmadığı anlaşılacakla unsurları oluşmayan suçtan beraatleri yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine hükmolunması" Yargıtay 11.CD,783/10129, 13.06.2013, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 16.03.2025.

⁴⁵ "Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde daha az cezayı gerektiren hal olarak düzenlenen 5237 Sayılı

m.211 hükmünün uygulanabilmesi için belgede sahtecilik suçunun işlenmesinden önce hukuki ilişkinin varlığı şartı aranmalıdır⁴⁶. Kişinin hukuki ilişkinin varlığına ilişkin hataya düşerek kambiyo senedinde değişiklik yapması durumunda ise TCK m.30/2 hükmü uygulanacak ve bu hatasından yararlanacaktır.

VI-HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİNİN UYGULANABİLİRLİK SORUNU

Kambiyo senetlerinde tarafların rızası ile değişiklik yapılması durumunda belgede sahtecilik suçunun oluşup oluşmadığı konusunun tartışılması gerekmektedir. Bu kapsamda tüm tarafların rıza ve onayı ile yapılan değişikliklerin ilgililerin tamamını bağlayacağı ifade edilmektedir⁴⁷. Senet üzerinde yapılacak değişikliklere yönelik ilgililerinin onayının senet üzerinde yer alması gerektiği belirtilmektedir⁴⁸. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 650. Maddesi kapsamında senedin türünün değiştirilebilmesinin ilgililerin rızasının bulunması durumunda mümkün olduğu dikkate alındığında rızanın kambiyo senetlerinde yapılacak değişiklikler için bir öneminin bulunduğunu söyleyebiliriz. Böylece kambiyo senetlerinin oluşturulmasında kendisinin adına imza atılması konusunda rızası bulunan kişinin bu rızası fiili hukuka uygun hale getirecektir.

T.C.K.nun 211. maddesindeki hafifletici nedenin uygulanabilmesi için fail gerçek olan bir olayın kanıtlanmasını sağlamak amacıyla hareket etmiş olmalı, kanıtlanmak istenen olayın doğruluğu veya gerçekliği koşul olmayıp, failin iyi niyetle bu olayın doğruluğuna inanması yeterlidir. Buna göre; sanığın aşamalarındaki savunmalarında, şikayetçinin işyerinde 2003 yılı Aralık ayından itibaren 9 ay süreyle aylık 1 milyar TL maaş ödenmesi şartıyla müdür olarak görev yaptığını, müştekinin kendisine sadece 600 milyon TL ödediğini, aynı zamanda müştekinin ricası üzerine emekli maaşından kesilmek üzere T.C. Z.Bankasından 3 Milyar kredi çekerek müştekiye verdiğini, 2004 Yılı Ağustos ayında işten ayrıldıktan sonra müştekinin suça konu çeki üzeri yazılı şekilde kendisine verdiğini savunması, müştekinin işyerinde çalışan tanıklar R. D. ve A. D. Ş.'in sanığın müdür olarak çalıştığını beyan etmeleri karşısında; maddi gerçeğin kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde tespiti ve sanığın hukuki durumunun tayini bakımından, müştekinin sahibi olduğu ... Turizm E. G. Paz. Ltd. Şirketinin 2003 ve 2004 yıllarına dair defter ve belgeleriyle resmî kurumlara verdiği beyannameleri getirtilip sanığın şirket adına işlem yapıp yapmadığı, müştekinin sanık adına SGK'ya bildirimde bulunup bulunmadığı, sanığın emekli maaşından kesilmek üzere T.C. Z. Bankasından kredi alıp almadığı araştırılıp, sonucuna göre sanığın eyleminin suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 Sayılı T.C.K.nun 347. (5237 Sayılı T.C.K.nun 211.) maddelerindeki "bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla resmî belgede sahtecilik" suçunu oluşturup oluşturmayacağı da karar yerinde tartışıldıktan sonra hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması" Yargıtay 11.CD, 7894/9165, 03.06.2013. <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 17.03.2025

⁴⁶ Çinko (n4) 205.

⁴⁷ Cinbaş (n36) 89.

⁴⁸ Ibid 89.

Doktrinde ise rıza hukuka uygunluk nedeninin uygulanmasının korunan hukuksal yararın kamu güveni olması dolayısıyla mümkün olmadığı yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır⁴⁹. Yargıtay ise bu gibi durumlarda zarar verme iradesinin bulunmaması dolayısıyla failin kastının bulunmadığı yönünde bir değerlendirme yapmıştır⁵⁰. Doktrinde de sahtecilik suçlarında failde zarar verme iradesinin bulunması gerektiğini aksi takdirde failin kastından bahsedilemeyeceğini ifade eden yazarlar bulunmaktadır⁵¹. Yargıtay'ın bu yaklaşımının yeni TCK sistemi açısından bir geçerliliğinin bulunmadığı ifade edilmektedir. Bu durumda konunun kast ile ilgili değerlendirilmesinin doğru olmadığı, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığında hata ile bağlantılı değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda kişinin kasten hareket ettiği, belgede sahtecilik suçunun niteliği dolayısıyla ilgilinin rızasının bir hukuka uygunluk nedeni olamayacağı; ancak kişinin böyle bir hukuka uygunluk nedeninin bulunduğunu zannetmesi dolayısıyla hata hükümlerinin uygulanabileceği savunulmaktadır⁵².

Doktrinde senet bedelinde senet malikinin talebi doğrultusunda değişiklik yapılmasına ilişkin olarak hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin bulunduğu görüşü ileri sürülmüştür⁵³. Yargıtay ise bu durumda da suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesi ile beraat kararı verilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁵⁴. Doktrinde bir başka görüş

⁴⁹ Yokuş Sevük, (n16) 752, 792; Özbek, Doğan and Bacaksız (n16) 877, 889; Koca and Üzülmöz (n16) 857; Gökcan (n15) 121.

⁵⁰ “Sanığın ifadesinde, çek sahibi olan ... ile gayri resmî ortak olduklarını, çek yaprağını kendisine ...'nın verdiğini, kendisinin de çeki doldurarak ...'den aldığı aracın borcuna karşılık olarak verdiğini ve çek bedelini bir hafta sonra ... hesabına yatırdığını beyan ettiği, ...'nın da Dairemiz bozma ilamı öncesinde Elmalı Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2009/215 esas sayılı dosyasının 24/12/2009 tarihli duruşmasında, aracını sanığa emaneten verdiğini, bir süre sonra sanığın kendisini arayarak araçta çek koçanı bulunduğunu, yapraklardan birini doldurarak borçlu olduğu bir şahsa verdiğini, borcunu ödeyerek çek yaprağını iade edeceğini söylediğini beyan etmesi ve bankaya ödemediği talimatı vermemesi ile Türkiye İş Bankası'nın 15/02/2017 tarihli yazısında, ... hesabına 22.09.2008 tarihinde 2.000 TL, 23.09.2008 tarihinde ise 500 TL para yatırılmış olması karşısında, ayrıntısı Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 30.03.1992 gün ve 80/98 sayılı kararında da belirtildiği üzere, belgede sahtecilik suçlarında verilen rıza üzerine borçlu yerine onun imzasının atılmasında zarar verme bilinç ve iradesi ile hareket edilmediğinden suç kastından söz edilemeyeceği anlaşılmakla, sanığın üzerine atılı suçlardan beraatine hükmedilmesi gerektiği gözetilmeksizin yazılı şekilde mahkumiyet hükümleri kurulması” Yargıtay 15.CD, 37894/3180, 02.04.2019, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 17.03.2025.

⁵¹ Soyaslan, (n17) 503.

⁵² Artuk, Gökcan, Alşahin and Çakır (n15) 812-813, 871.

⁵³ Artuk, Gökcan, Alşahin and Çakır (n15) 811; Gökcan (n1) 223.

⁵⁴ Yargıtay 11.CD, 18901/16, 09.01.2012. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 17.03.2025.

ise mağdurun rızasının hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilmesinin kural olarak mümkün olmadığı; ancak rızanın failin kastını etkileyebileceği belirtilmektedir. Mağdurun rızası ile kambiyo senedi üzerinde değişiklik yapan failin mağdura zarar verme bilinci bulunmadığı için manevi unsurun gerçekleşmediği ifade edilmektedir⁵⁵. Bu görüşteki yazarlar rıza gösteren kişinin daha sonra rızasını geri alması durumunda imza anında var olmayan sahte bir belge meydana getirme kastının sonradan doğmasına yol açmayacağını da vurgulamaktadırlar⁵⁶.

Kanaatimizce burada rıza hukuka uygunluk nedeninin uygulanmasına engel bir durum yoktur⁵⁷. Nitekim borç yükümlülüğü altındaki kişinin bu konuda rıza gösterme yetkisi bulunmaktadır. TCK m.26/2 kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olarak rıza açıklamasını hukuka uygunluk nedeni olarak kabul etmiştir. Kambiyo senetleri açısından da kişinin esasen malvarlığı değerleri üzerinde bir hakkına ilişkin tasarruf yetkisi bulunduğu konusunda tartışma olmadığı kanaatindeyiz. Kaldı ki rızanın bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmemesi durumunda örneğin bir çek koçanını gayri resmî ortağına vererek onun imzalayıp alacaklılara vermesi konusunda rıza gösteren çek sahibinin azmettirmeden dolayı çeki imzalayan kişinin de belgede sahtecilikten dolayı cezalandırılması gerekecektir. Bu durumda da çek sahibi aynı suçta hem azmettiren hem de mağdur konumunda olacaktır ki bu hukuk sistemimiz açısından mümkün değildir.

VII-ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN BELİRLENMESİ VE GÖREVLİ MAHKEMENİN TAYİNİ

Her ne kadar kambiyo senetlerinde sahtecilik yapılması durumunda özel belgede sahtecilik suçunun unsurlarının oluşması şartının aranması gerekiyorsa da zamanaşımı süresinin belirlenmesi ile görevli mahkemenin tayini açısından TCK m.204 hükmünün dikkate alınması gerekmektedir. Nitekim bu hususlar açısından ceza miktarı önem taşımaktadır. Zamanaşımı açısından kambiyo senetlerinde sahtecilik yapılması durumunda TCK m. 204/1 kapsamında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası

⁵⁵ Erman (n3) 265; Koca and Üzülmaz (n16) 835 vd.

⁵⁶ Erman (n3) 265.

⁵⁷ Aksi görüş için bkz Erman (n3) 264.

verilebileceği dikkate alındığında zamanaşımı ve görevli mahkemenin tayininde ceza miktarı açısından kanunda belirtilen sınırlar dikkate alındığında farklılık oluşmayacaktır. TCK m.66 kapsamında beş yıldan fazla olmamak üzere hapis cezası gerektirdiği için dava zamanaşımı süresi sekiz yıl olarak belirlenecektir⁵⁸. Görevli mahkeme de TCK m.204/1’de belirlenen ceza miktarı dikkate alındığında 5235 sayılı Kanun’un 11. Maddesi kapsamında asliye ceza mahkemeleri olacaktır.

SONUÇ

Yargıtay kararlarında ve doktrinde çoğunlukla kambiyo senetlerinin resmî belge hükmünde belge olduğu ve bunların konusunu oluşturduğu sahtecilik eylemlerinde TCK m.204 hükmünün uygulanması gerektiği ifade edilmektedir. TCK m.210/1 düzenlemesi dolayısıyla kambiyo senetlerinin niteliği gereği aslında bu belgelerin özel belge olma özelliklerini devam ettirdiğini; suçun oluşumu açısından bu belgelerde sadece sahtecilik yapmanın yeterli olmadığı aynı zamanda kullanılması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu çerçevede TCK m.210/1’de resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerden esasen ceza tayini açısından bir değerlendirme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Nitekim kanun koyucu TCK m.210/1’de ilk olarak özel belgede sahtecilik suçunun konusunun bu belgeler olması durumundan bahsettiği için belgenin özel belge olma özelliği açısından bir farklılık oluşmayacağı kanaatindeyiz. TCK m.210 ilk olarak “özel belgede sahtecilik suçunun konusunun” ifadesini kullanmak suretiyle aslında burada işlenen suça ilişkin TCK m.207 hükmüne icra hareketleri açısından atıf yapmakta; “resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır” demek suretiyle de TCK m.204’te belirtilen yaptırıma

⁵⁸ Yargıtay ise suçun resmî belgede sahtecilik suçu olduğu tespitinden sonra zamanaşımı süresinin sekiz yıl olarak tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. “Sanıkların, dosya içinde bulunan suretlerine göre; Türk Ticaret Kanununda sayılan zorunlu unsurları taşıdığı için kambiyo senedi vasfında olan suça konu çeklerde sahtecilik yaptıkları iddia ve oluşa uygun kabul olunduğundan, eylemin; suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK’nun 349/2. maddesi yollaması ile aynı Yasanın 342/1, suç tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK’nun 210/1. maddesi yollaması ile aynı Yasanın 204/1. maddelerinde yazılı ‘resmî belgede sahtecilik’ suçunu oluşturduğu, 765 sayılı Yasanın 342/1. maddesinde yazılı cezanın türü ve üst sınırı itibariyle aynı Yasanın 102/3 ve 104/2. maddelerinde gösterilen 10 yıllık asli ve 15 yıllık kesintili veya 5237 sayılı TCK’nun 204/1. maddesinde yazılı cezanın türü ve üst sınırı itibariyle aynı Yasanın 66/1-e ve 67/4. maddelerinde gösterilen 8 yıllık asli ve 12 yıllık kesintili dava zamanaşımı sürelerine tabi olduğu cihetle, gerek asli gerekse de kesintili dava zamanaşımı sürelerinin henüz dolmadığı anlaşılmakla, tebliğnamede yazılı; kamu davasının dava zamanaşımı nedeniyle düşürülmesi düşüncesine iştirak olunmamıştır”. Yargıtay 11.CD, 662/11284, 09.06.2014, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim tarihi: 17.03.2025.

atıf yapmaktadır. Aksi durumun kabulü halinde özellikle hatır senetleri veya hatır çekleri olarak verilen kambiyo senetleri açısından, aslında bu kişiler arasında gerçekte bir alacak-borç ilişkisi bulunmamaktadır. Kambiyo senetlerine yönelik ceza hükümleri dışında tümüyle resmî belgelere ilişkin hükümlerin uygulanması görüşünün kabulü halinde bizihi verilen hatır senetleri sahtecilik suçunu oluşturacak ve senedi tanzim edenler TCK m.204 kapsamında cezalandırılacaklardır.

Kambiyo senetlerinin bu özelliklerini kazanabilmesi için Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen şekil şartlarının tam olarak bulunması gerekmektedir. Bu özelliklerin bulunmaması durumunda kambiyo senedinin varlığından bahsedilemeyeceği için TCK m.204 hükmünün de uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu nitelikte bir belgenin icraya konulması durumunda özel belgenin kullanılması şartı da söz konusu olacağı için sadece özel belgede sahteciliğe ilişkin TCK m.207 hükmü uygulama alanı bulabilecektir. Özellikle belgenin farklı kalemler ve kişiler tarafından doldurulması durumunda mahkemeler tarafından detaylı araştırma yapılmalı, zorunlu unsurların sahtecilik eyleminden önce mi sonra mı doldurulduğu tespit edilemediğinde ise şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanması gerekecektir. Bu durumda yine TCK m.207 çerçevesinde ceza sorumluluğu tayinine gidilecektir.

Kambiyo senedini düzenleyen kişinin imzasındaki sahtecilik belgenin sahteliği sonucunu ortaya çıkaracakken onun dışındaki kişilerin imzalarında sahtecilik yapılması kambiyo senedinin sahteliğine değil, sadece söz konusu taahhüdün sahteliğine yol açacağı için bu durum senedin sahteliği anlamına gelmeyecektir ve yine özel belgede sahtecilik kapsamında değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Kambiyo senetlerinin özünde özel belge vasfını taşıdığı tespitine binaen suçun işlendiği anın tespiti açısından da kullanma anının dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu kapsamda örneğin, sahte bir bononun hazırlanması TCK 204/1 kapsamında ceza sorumluluğunun başlangıcı için yeterli olmayıp, bunun ayrıca kullanılması da gerekecektir. Yargıtay da bu konuda benzer bir yaklaşım sergilemiştir. Konuya ilişkin karar çalışmada ele alınmıştır.

Kambiyo senetlerinde sahtecilikte hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanabilip uygulanamayacağı sorusuna da çalışmamızda cevap aranmıştır. Bu çerçevede kanaatimizce hak sahibinin rızası dahilinde kambiyo senetlerinde değişiklik yapılması

sahtecilik olarak değerlendirilemeyecek, bunun dayanağı da ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni olacaktır. Kambiyo senetleri açısından da kişinin esasen malvarlığı değerleri üzerinde bir hakkına ilişkin tasarruf yetkisi bulunduğu dikkate alındığında, bunlar üzerinde değişiklik yapılması hususunda tarafların anlaşması halinde ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirme yapılabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan C A, “Belgede Sahtecilik Suçlarında Belge Kavramı” (2022) 3 (5) Turkish Business Journal 14
- Artuk M E, Gökçen A, Alşahin M. E and Çakır K, Ceza Hukuku Özel Hükümler (20th edn. Adalet Yayınevi 2022)
- Can Bayhan D, Kambiyo Senetlerinde Ciro (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2023)
- Cinbaş M E, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler ve Sahtecilik, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2022)
- Çepiç A, Kambiyo Senetlerinde Ciro ve Hukuki Sonuçları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2024)
- Çinko, M S, Türk Hukukunda Resmî Belgede Sahtecilik Suçu (Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2022)
- Doğan K, “Ceza Hukukunda Belge Kavramı” (2010) 5 (14), Ceza Hukuku Dergisi, 51
- Erbaş R, “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK m.210/2)” (2013) 71 (1) İÜHFM, 331
- Erman S, Sahtekarlık Suçları (4th edn 1981)
- Gökcan H T, “Resmî Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m.204)” (2009) 67 (3) Ankara Barosu Dergisi, 93
- Gökçen A, Belgede Sahtecilik Suçları (TCK m.204-212) (3th edn Adalet Yayınevi 2013)

Hafizoğulları Z, Özen M, Türk Ceza Hukuk Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar (4th edn US-A Yayıncılık 2022)

<https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.03.2025

<https://www.karar.com/guncel-haberler/kargo-teslim-kagidini-imzaladigini-zannetti-40-milyon-tl-borclandirildi-1846421> Erişim tarihi: 16.03.2025

<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.03.2025.

Koca M and Üzülmüş İ, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler(8th edn. Adalet Yayınevi 2022)

Özbek V Ö, Doğan K and Bacaksız P, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (18th edn. Seçkin Yayınevi 2023)

Poroy R and Tekinalp Ü, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları (21th edn. Vedat Kitapçılık 2013)

Pulaşlı H, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, (4th edn. Adalet Yayınevi 2015)

Soyaslan D, Ceza Hukuku Özel Hükümler (10th edn Yetkin Yayınevi 2014)

Tezcan D, Erdem M R, Önok R M, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, (22th edn, Seçkin Yayınevi 2023)

Ülgen H, Helvacı M, Kendigelen A and Kaya A, Kıymetli Evrak Hukuku (10th edn. On İki Levha Yayıncılık 2015),

Yokuş Sevrük H, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (4th edn. Adalet Yayınevi 2022)